

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ ALYTAUS PATAISOS NAMUS

2019-01-21 Nr. 4D-2018/1-1341
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2018 m. spalio 12 d. gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Alytaus pataisos namų (toliau vadinama ir – Alytaus PN) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai nepateikiant atsakymo į Pareiškėjo prašymą.

2. Skunde nurodoma:

2.1. „2018-09-26 Nr. 2793 aš kreipiausi su prašymu į Alytaus pataisos namų direktorių, kad man leistų dėti į neliečiamą sąskaitą priteistus pinigus, po 70 procentų“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Bet mano prašymą laikinas direktorius atmetė“;

2.3. „[...] kad nebūtų tenkinamas mano prašymas, šampūs uždėjo Kriminalinės žvalgybos skyriaus pareigūnė [...], Apsaugos ir priežiūros skyriaus specialistas [...] bei Reabilitacijos skyriaus ir socialinės auklėtojas [...]“;

2.4. „[...] pareigūnai nenurodė, kodėl prieštarauja [...]. Direktorius [...] irgi parašė, kad prieštarauja, bet irgi nepaaiškino savo tokių veiksmų.“

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2018 m. spalio 17 d. raštu Nr. 4D-2018/1-1341/3D-2804 kreipėsi į Alytaus PN laikinai einantį pareigas direktorių, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2018 m. rugsėjo 12 d. Seimo kontrolierius gavo 2018 m. lapkričio 15 d. Alytaus PN raštą Nr. 8-9823.

Iš Skundo tyrimui surinktos informacijos nustatyta:

4.1. Pareiškėjas 2018 m. rugsėjo 26 d. kreipėsi į Alytaus PN administraciją su prašymu (registracijos Nr. 97/2793) leisti jam pervedamos pinigų sumos dalį, t. y., 70 procentų, „pervesti į neliečiamą sąskaitą“.

4.2. „Pareiškėjo prašymas tenkintas nebuvo. Atskiru raštu atsakymas nuteistajam pateiktas nebuvo. Alytaus PN direktorius ant Pareiškėjo prašymo 2018 m. rugsėjo 27 d. parašė, kad prieštarauja tenkinti šį prašymą.“

4.3. „Prieš pateikiant nuteistojo prašymą direktoriui, nuteistajam Socialinės reabilitacijos skyriaus specialistai išaiškino, kad pinigais nuteistasis gali taupyti savo asmeninės sąskaitos dalyje. Tai rodo įrašas nuteistojo prašyme. Su šiuo direktoriaus sprendimu ir Socialinės reabilitacijos specialisto paaiškinimu nuteistasis buvo supažindintas 2018 m. rugsėjo 27 d. Tai byloja jo parašas.“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

5. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo:

12 straipsnis. Seimo kontrolierių tiriama skundai

„1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.“

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

183 straipsnis „Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas“ – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. [...]“

7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VA):

8 straipsnis. Individualaus administracinio akto bendrieji reikalavimai ir pranešimas apie individualaus administracinio akto priėmimą – „1. Individualus administracinis aktas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis [...]. 2. Individualiame administraciniame akte turi būti aiškiai suformuluotos nustatytos arba suteikiamos teisės ir pareigos ir nurodyta akto apskundimo tvarka. [...]“;

34 straipsnis „Administracinės procedūros sprendimo priėmimas“ – „1. Administracinė procedūra baigiama administracinės procedūros sprendimo priėmimu. Asmeniui, dėl kurio pradėta administracinė procedūra, [...] raštu pranešama apie priimtą administracinės procedūros sprendimą ir nurodomos faktinės aplinkybės, nustatytos skundo nagrinėjimo metu, teisės aktai, kuriais vadovaujantis priimtas administracinės procedūros sprendimas, ir sprendimo apskundimo tvarka.“

8. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (toliau vadinama – Teisės gauti informaciją įstatymas):

4 straipsnis. Institucijos pareiga teikti dokumentus pareiškėjams – „1. Institucijos privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams (toliau – pareiškėjas) dokumentus, išskyrus šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatytus atvejus.

[...]“;

6 straipsnis. Dokumentų teikimo principai – „Institucija, teikdama dokumentus, vadovaujasi šiais principais: 1) *dokumento išsamumo*- pareiškėjui turi būti pateikti visi pagal teisės aktus teiktini jo prašymo turinį atitinkantys dokumentai; [...] 3) *teisėtumo* – institucijos veiksmai teikiant dokumentus grindžiami šiuo ir kitais įstatymais ar kitais norminiais teisės aktais;

[...]“

9. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės):

35 *punktas* – „Atsakymai į prašymą parengiami atsižvelgiant į jo turinį: [...] 35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; [...]“;

38 *punktas* – „Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-aus) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

10. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama – LVAT) 2011 m. balandžio 19 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A-143-2876/2011, nurodė:

„Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti *objektyviais* duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai [...].“

11. LVAT 2012 m. gruodžio 20 d. sprendime, priimtame administracinėje byloje Nr. A-822-3206-12, yra konstatuota:

„Pagal Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto (2008 m. lapkričio 6 d. įstatymo Nr. X-1791 redakcijos) 5 straipsnį Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos (pagal Statuto 2 straipsnio 1 dalį pataisos namai yra Kalėjimų departamentui pavaldi įstaiga) savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Bausmių vykdymo kodeksu, Baudžiamuoju kodeksu, Baudžiamojo proceso kodeksu, Suėmimo vykdymo įstatymu, kitais įstatymais, šiuo statutu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir kitais teisės aktais. Pagal Statuto 4 straipsnį Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų veikla grindžiama teisingumo, teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių gerbimo, suimtųjų ir nuteistųjų lygybės prieš suėmimo ir bausmių vykdymo įstatymus, humanizmo, bausmių vykdymo individualizavimo, progresyvaus bausmių atlikimo ir viešumo principais. Panevėžio pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, *objektyvumo*, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktą).“

Tyrimo išvados

12. Skunde Pareiškėjas nurodo, kad Alytaus PN pareigūnai netinkamai išnagrinėjo jo 2018 m. rugsėjo 26 d. prašymą, atsisakymas tenkinti prašymą buvo nepagrįstas ir nemotyvuotas.

13. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas kreipėsi į Alytaus PN administraciją

su 2018 m. rugsėjo 26 d. prašymu leisti jam pervedamos pinigų sumos dalį, t. y., 70 procentų, „pervesti į neliečiamą sąskaitą“.

14. Alytaus PN pareigūnai Pareiškėjui žodžiu paaiškino pinigų taupymo galimybes; atsakymo į jo 2018 m. rugsėjo 26 d. prašymą nepateikė. Alytaus PN direktorius Pareiškėjo prašymo lape 2018 m. rugsėjo 27 d. įrašė, kad prieštarauja tenkinti šį prašymą.

15. Nagrinėdamas pareiškėjų skundus, Alytaus PN, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų, ir objektyvumo principo, kuris reiškia, kad oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs (šios pažymos 7, 10 punktai). Pažymėtina, kad LVAT, atskleisdamas objektyvumo principo turinį, 2011 m. balandžio 19 d. nutartyje daro išvadą, jog laisvės atėmimo institucijų, t. y., ir Alytaus PN, sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai (šios pažymos 9 punktas). Viešojo administravimo subjekto (šiuo atveju – Alytaus PN) pareiga pagrįsti savo sprendimus, ypač tuos, kuriais yra atsisakoma tenkinti asmenų prašymus, yra įtvirtinta ir Taisyklėse (šios pažymos 9 punktas).

16. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad į *Pareiškėjo kreipimąsi raštu nebuvo atsakyta, t. y., Pareiškėjui nebuvo raštu paaiškinta, dėl kokių priežasčių ir kokiais teisės aktais vadovaujantis buvo priimtas sprendimas jo prašymo netenkinti* (šios pažymos 4.2 punktas), nors, kaip minėta, pagal nustatytą teisinį reglamentavimą ir teismų praktiką (šios pažymos 7–11 punktai), viešojo administravimo subjektas (šiuo atveju – Alytaus PN) *priimdamas sprendimą atsisakyti tenkinti besikreipiančiojo (šiuo atveju – Pareiškėjo) prašymą privalo nurodyti tokio sprendimo priežastis, apskundimo tvarką ir terminus.*

17. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundas dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepateikiant atsakymo į Pareiškėjo prašymą, yra pagrįstas.

Alytaus PN direktoriui Genadijui Lepiochinui rekomenduotina pateikti motyvuotą atsakymą į neatsakytą Pareiškėjo prašymą bei imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjų skundai būtų tiriami atidžiai, įvertinant visas skunde nurodytas aplinkybes, o pareiškėjams pateikiami atsakymai, *ypač tie, kuriais yra atsisakoma tenkinti pareiškėjų prašymus*, būtų pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

18. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundą dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepateikiant atsakymo į Pareiškėjo skundą, **pripažinti pagrįstu.**

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

19. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14, 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Alytaus PN direktoriui Genadijui Lepiochinui rekomenduoja:

19.1. pateikti atsakymą į neatsakytą Pareiškėjo 2018 m. rugsėjo 26 d. kreipimąsi (**apie tai informuoti ir Seimo kontrolierių**);

19.2. imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjų skundai būtų tiriami atidžiai, įvertinant visas

skunde nurodytas aplinkybes, o pareiškėjams pateikiami atsakymai, *ypač tie, kuriais yra atsisakoma tenkinti pareiškėjų prašymus*, būtų pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis.

20. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas